

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІСТ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Н.В.Сорокіна (Київ)

У статті розглядаються теоретичні засади конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій. Подається система вправ і завдань у змісті презентацій, які використовуються з метою формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Ключові слова: вправи і завдання, майбутні філологи, мультимедійна навчальна презентація, професійна іншомовна підготовка.

Сорокіна Н.В. К вопросу о содержании мультимедийных учебных презентаций для будущих филологов. В статье рассматриваются теоретические подходы к конструированию содержания мультимедийных учебных презентаций. Предлагается система упражнений и заданий в содержании презентаций, которые используются с целью формирования профессиональной иноязычной компетентности будущих филологов.

Ключевые слова: будущие филологи, мультимедийная учебная презентация, профессиональная иноязычная подготовка, упражнения и задания.

Sorokina N.V. To the question of the content of multimedia learning presentations for future philologists. The article is devoted to the theoretical background for generating the content of multimedia presentations. It is suggested the system of exercises and tasks that make the content of the presentations which are used in order to form the professional foreign competence of future philologists.

Key words: exercises and tasks, future philologists, multimedia learning presentation, professional foreign preparation.

Проблема удосконалення процесу навчання є актуальним завданням педагогічної теорії і практики, що знайшло своє відображення у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених (С.І. Архангельського, В.П. Беспалька, П. Бретта, В.І. Боголюбова, І.А. Зязюна, І.П. Підласого, О.Я. Савченко, Г.К. Селевка, В.А. Сластьоніна та ін.). Актуальність статті зумовлена пошуком нових шляхів організації процесу навчання, оскільки традиційні форми, методи і засоби не повною мірою відповідають сучасним тенденціям і не завжди спроможні забезпечити випереджальний характер професійної освіти.

Об'єкт дослідження – професійна іншомовна підготовка майбутніх філологів.

Предмет статті – особливості змісту мультимедійних навчальних презентацій як засобу фор-

мування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів.

Мета статті – теоретично обґрунтувати особливості конструювання змісту мультимедійних навчальних презентацій, що використовуються у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів.

Матеріал. Ефективність мультимедійних презентацій значною мірою залежить від якісного складу використаних матеріалів, а також від майстерності педагога. Тому організація їх змісту (як на етапі проектування, так і в процесі їх використання) є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на яких ґрунтується процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів із використанням мультимедійних презентацій.

Сучасна парадигма професійної іншомовної освіти має на меті таку організацію навчання, котра забезпечує комунікативно-діяльнісний характер процесу оволодіння іноземною мовою. З іншого боку, професійна іншомовна компетентність є інтегральним особистісним явищем, тому у процесі її становлення особливо важливим є розвиток особистості майбутнього філолога. Формування особистості, зазначає І.М. Дичківська, на сучасному етапі є головною метою освіти [1, с. 249]. Враховуючи це, вважаємо доцільним застосовувати особистісно орієнтований і комунікативно-діяльнісний підходи у процесі добору змісту презентацій та їх використання у процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів. Обґрунтуємо нашу позицію.

У контексті досліджуваної проблеми особистісно орієнтована професійна іншомовна підготовка майбутніх філологів – це така організація навчання, за якої відбувається не лише передача знань, формування відповідних навичок та вмій, а й здійснюється розвиток і саморозвиток особистості студента-філолога, формування його професійно значущих якостей. У цьому зв'язку долучаємося до міркувань І.О. Зимньої, яка зазначає, що процес іншомовної підготовки має виключати мало усвідомлену активність студентів на рівні мовної поведінки й розвивати здатність здійснювати комунікативну діяльність самостійно не тільки і не стільки на репродуктивному рівні, скільки на рівні продуктивному, творчому [2, с. 97]. Така здатність відрізняє лише особистість вільну, що вміє діяти від себе особисто, тобто таку, яка вміє реалізовувати свої особисті комунікативно-когнітивні потреби. У межах проблеми формування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів це виявляється у практичному спрямуванні змісту навчання; урахуванні у доборі навчальних матеріалів інтересів і потреб майбутніх філологів; проблемному викладі матеріалу; наявності завдань, що активізують розвиток умінь оцінювати та регулювати свою діяльність, стимулюють до самостійного вибору і використанні найбільш значущих для майбутніх філологів способів опра-

цювання матеріалу; застосуванні вправ і завдань, котрі спрямовані на залучення особистісного досвіду, почуттів, емоцій, спонукають до висловлення власної думки.

У практиці професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів за допомогою мультимедійних презентацій урахування індивідуальних особливостей студентів має втілюватися в процесі добору вправ і завдань для презентацій та їхньої організації; у їх комплексному використанні разом з традиційними засобами навчання; у змісті рольових ігор та розподілі ролей у них; у доборі тем, змісту та розподілі функцій в організації та проведенні проектної роботи; у доборі пар для діалогу, формуванні малих груп; у формулюванні індивідуальних комунікативних завдань; у доборі текстів для читання, аудіо та відеоматеріалів для аудіювання та створенні комунікативних завдань до них; в індивідуалізації домашнього завдання; впровадженні видів роботи, котрі вчать майбутнього філолога думати, усвідомлювати мету власної діяльності, здійснювати самоконтроль і самокоригування, оцінювати якість виконаної роботи.

Система професійної підготовки є певним етапом і засобом життєвого самовизначення особистості (особистісно спрямована), водночас вона реалізує виконання державного замовлення на спеціалістів (тобто діяльнісно орієнтована). Відтак, як слушно зауважує В.Г. Редько, поряд з особистісно орієнтованим підходом необхідно застосовувати діяльнісний підхід до навчання [3, с. 18]. Методологія цього підходу, основи якого були закладені у роботах психологів С.Л. Рубінштейна, О.М. Леонтєва, П.Я. Гальперіна, дозволяє представити навчання іноземної мови як чітко спланований процес оволодіння нею студентами шляхом такої організації мовленнєвої діяльності на заняттях, за допомогою якої вони намагаються вирішувати реальні й умовні завдання. Комунікативний аспект мови та інтеграція різних сторін, пов'язаних з процесом спілкування, є домінуючими у цьому процесі. Відтак, йдеться про запровадження комунікативно-діялісного підходу, який набув популярності у останні десятиліття.

Теоретичні засади цього підходу були закладені в роботах вітчизняних і зарубіжних учених (І.Л. Бім, Н.Д. Гальскової, І.О. Зимньої, Г.О. Китайгородської, Дж. Річардса, С.П. Шатілова та ін.). З огляду на особливості досліджуваної проблеми, комунікативно-діяльнісний підхід передбачає організацію активної навчальної мовленнєвої діяльності студентів-філологів, котра є для них професійно значущою. Іноземна мова для майбутніх філологів розглядається не просто як універсальний засіб спілкування на основі знакової системи, що відображає світ, але й як один з профілюючих предметів навчально-виховного процесу. З погляду цього підходу спілкування – це не лише обмін інформацією (комунікація), але і встановлення взаєморозуміння між людьми, обмін знаннями, діями, цінностями і міжособистісне спілкування, що є найважливішою передумовою розвитку особистості студента, його пізнавальних і творчих здібностей. Це означає, що навчання іноземної мови, яке є визначальним видом діяльності для майбутнього філолога, передбачає виконання дій, що розвивають комунікативні, когнітивні і технологічні вміння, сприяють особистісному і професійному розвитку і саморозвитку студента.

Комунікативно-діялісне спрямування процесу формування професійної іншомовної компетентності за допомогою мультимедійних презентацій зумовлює використання в їхньому змісті автентичних матеріалів як реальних продуктів мовленнєвої діяльності носіїв мови; комунікативно спрямованих вправ і завдань, що спонукають мовленнєву взаємодію; методів, форм роботи, що забезпечують спілкування студентів, спрямоване на постановку і вирішення конкретних навчальних завдань: рольові та ділові ігри, проблемні ситуації; взаємонавчання, взаємоконтроль. Нам вбачається, що організація професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів за допомогою презентацій забезпечуватиме набуття студентами у процесі навчання досвіду мовленнєвої і соціальної взаємодії, у якій зацікавлені викладачі та студенти. Це сприятиме всебічному формуванню іншомовної комунікативної компетентності майбутніх філологів.

Таким чином, упровадження у процес професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів особистісно орієнтованого та комунікативно-діялісного підходів зумовлює їх вплив на добір мовного, мовленнєвого, ілюстративного та інформаційного матеріалу для мультимедійних презентацій для майбутніх філологів. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне визначити та обґрунтувати комплекс вимог, що регулюватимуть процес добору змісту для цього засобу навчання. Принагідно зазначимо, що «*вимога* – це норма, правило, якому хто-небудь, що-небудь повинен підлягати» [4, с. 434]. У контексті нашого дослідження «*вимога*» – це правило, що зумовлює процес добору мовного, мовленнєвого, інформаційного й ілюстративного матеріалу для мультимедійних презентацій.

Ураховуючи попередній педагогічний досвід (А.С. Гембарук, Л.В. Данилюк, В.Г. Редько та ін.) з проблеми конструювання змісту засобів навчання, вважаємо, що зміст мультимедійних презентацій має відповідати ряду *вимог*. Прокоментуємо їх.

1. Досягнення майбутніми філологами рівня іншомовної комунікативної компетентності, визначеного чинною Програмою [5], передбачає наявність у змісті презентацій оптимального якісного і кількісного складу навчального матеріалу, котрий узгоджується з цілями Програми, доступний для всіх студентів і надає можливість задовольняти їхні комунікативні наміри в межах тем професійного іншомовного спілкування; зорієнтовує на виправданий вибір засобів засвоєння мовного і мовленнєвого матеріалу, котрі ефективно готують до професійного спілкування та сприяють оволодінню ним на рівні, визначеному Програмою.

2. Інтегроване оволодіння студентами всіма видами мовленнєвої діяльності зумовлює необхідність збалансованості змісту мультимедійних презентацій для взаємопов'язаного оволодіння майбутніми філологами продуктивними (говоріння, письмо) і рецептивними (аудіювання, читання) видами мовленнєвої діяльності.

3. Концентричність презентації навчального матеріалу та його ситуативна обумовленість пе-

редбачає поступове збагачення особистісного комунікативного і навчального досвіду студентів-філологів з кожної теми за допомогою доцільно дібраного навчального матеріалу в презентації, котрий доповнює й збагачує її зміст новими фактами і мовними одиницями.

4. Фахова зорієнтованість навчального матеріалу зумовлюється шляхом використання відповідних текстових, аудіо та відеоматеріалів, які спрямовані на формування вмотивованої готовності до оволодіння іноземною мовою, підтримують інтерес і позитивне ставлення до майбутньої професії, сприяють розвитку вміння здобувати іншомовний досвід відповідно до своїх життєвих і професійних потреб.

5. Комунікативний характер навчального матеріалу зорієнтовує на створення комунікативної атмосфери, наближення її до умов реального спілкування, що реалізується за допомогою застосування автентичних неадаптованих матеріалів, які є реальними продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови; використання комунікативно спрямованих вправ і завдань, що спонукають мовленнєву взаємодію (вербальну і невербальну) у різних формах (індивідуальній, парній, груповій) навчання.

6. Особистісна спрямованість навчального матеріалу передбачає урахування індивідуальних особливостей і можливостей майбутніх філологів (пізнавальні здібності, когнітивний стиль навчання, рівень іншомовної підготовленості, інтереси, навчальний і життєвий досвід) шляхом використання різноманітного навчального матеріалу, завдань на вибір, особистісно значущого, емоційно насиченого матеріалу, самостійних пізнавальних завдань, індивідуалізації домашнього завдання, що сприяють розвитку особистості студента, його самостійності, формуванню власної оцінної позиції, критичності мислення тощо.

7. Діяльнісний характер навчального матеріалу зумовлює наявність завдань проблемного, креативного характеру, що забезпечують розвиток творчої активності, формування механізмів самостійної пізнавальної діяльності, розвиток технологічних умінь майбутніх філологів, об'єктивного оцінюван-

ня і переосмислення свого досвіду; вироблення власних стратегій навчання і самовдосконалення, готовності до навчання впродовж життя.

8. Структурованість мовного, мовленнєвого, інформаційного й ілюстративного матеріалу в мультимедійних презентаціях передбачає його чітку розподіленість по слайдах: матеріал повинен подаватися порціями, зручними для сприйняття. Вважаємо нелогічним на одному слайді розміщувати багато інформації.

Ураховуючи наведені вище теоретичні положення, розглянемо, як їх доцільно інтерпретувати у змісті мультимедійних навчальних презентацій. Комунікативно-діяльнісний характер процесу професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів забезпечується комплексом різних видів дій, необхідних для досягнення цілей спілкування. Ці дії матеріалізовані у вправах і завданнях, які є пріоритетними засобами оволодіння змістом. У контексті нашого дослідження метою вправ і завдань у змісті мультимедійних презентацій має бути оволодіння майбутніми філологами найсуттєвішими навчальними діями, котрі покликані забезпечити їх спроможність здійснювати спілкування в усній і писемній формах відповідно до визначених цілей. У зв'язку з цим на кожному етапі навчання мають бути визначені вправи, що стимулюють комунікативну діяльність майбутніх філологів. Їхні співвідношення утворюють ієрархію варіантів, на які спираються усі типи вправ, що застосовуються у навчальному процесі.

Спираючись на результати наукових досліджень С.Ю. Ніколаєвої, В.Г. Редька, Н.К. Склярєнко, Л.М. Черноватого та зважаючи на науково-теоретичні засади організації професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів, у змісті мультимедійних презентацій ми виділяємо дві групи вправ: **домовленнєві** та **мовленнєві**. До першої групи відносимо мовні вправи, а до другої – умовно-мовленнєві вправи, мовленнєві вправи та комунікативні завдання.

1. Домовленнєві вправи. Вони застосовуються на мовно-когнітивному етапі навчання з метою формування мовних (лексичних, граматичних,

фонетичних) навичок. Це забезпечується виконанням студентами дій/операцій з мовним матеріалом, що презентується, поза ситуацією спілкування і передбачає зосередження власне на формі мовної одиниці. У межах досліджуваної проблеми мовні вправи зорієнтовані на підготовку майбутніх філологів до здійснення мовленнєвої діяльності, відтак їх використання вважаємо доцільним на відповідному етапі роботи з презентаціями. Наведемо приклад.

Put the words into the right order to make sense in the sentence (Розмістіть слова у правильному порядку):

Put the words into the right order to make sense in the sentence.

❧

❧ Here, so, beef, the, what's?

❧ So, what's the beef here?

(Презентація «Exams and qualifications» «Екзамен і кваліфікації» слайд № 28)

2. Мовленнєві вправи. Умовно-мовленнєві вправи, котрі представлені у змісті презентацій, готують майбутніх філологів до здійснення мовленнєвої діяльності. Відповідно, вони передбачають перенесення набутих знань і сформованих навичок у мовленнєву діяльність задля їх удосконалення. Метою цих вправ є здійснення майбутніми філологами мовленнєвої діяльності у ситуативних умовах за наявності певного комунікативного завдання. Проілюструємо зразком.

You are a speechwriter. Your current task is to write a Christmas speech for: Rector of the University; President of Ukraine; President of Students' Parliament (choose one), using your plan and practical tips (Уявіть, що ви – спічрайтер. Напишіть Різдвяну промову (на вибір) для: Ректора університету; Президента України; Президента студентського парламенту, користуючись планом і порадами):

You are a speechwriter.
Your current task is to write a Christmas speech for
(choose one)

- - Rector of the University
- - President of Ukraine
- - President of the Students' Parliament

(Презентація «Queen's Christmas broadcast» «Різдвяне привітання королеви» слайд № 28)

Принагідно зазначимо що наявність вибору у формулюванні інструкції до виконання вправи є реалізацією особистісно орієнтованого підходу. Крім того, особливості навчальної ситуації мають фахове спрямування, як і більшість завдань, представлених у змісті презентацій, і сприяють набуттю майбутніми філологами комунікативного і навчального досвіду.

Мовленнєві вправи зорієнтовані на розвиток практичних умінь використання мовних одиниць під час сприймання і породження текстів. Як зазначає А.М.Щукін, комунікативні або мовленнєві вправи – це вид творчих вправ, що забезпечують формування мовленнєвих умінь і найвищий рівень практичного володіння мовою [6, с. 168]. Використання мовленнєвих вправ відбувається на різних етапах навчання у залежності від цілей їх застосування. Наприклад.

Comment on the quotation 'Knowledge is power' by Sir Francis Bacon (Прокоментуйте цитату «Знання – це сила» Сер Френсіс Бейкон):

"Ipsa Scientia Potestas Est"
(Knowledge is power)
- Sir Francis Bacon

«Aims and values of higher education» «Цілі та цінності вищої освіти» слайд №2)

Як зазначалося вище, окрім наведених вище вправ, у змісті мультимедійних презентацій використовуємо *комунікативні завдання*. Вони, зазвичай, супроводжуються певними стимулами, які слугують орієнтувальною основою для здійснення спілкування (об'єкти/явища, мовні/мовленнєві одиниці як засоби висловлення думки, малюнки, фотографії тощо). Ця орієнтувальна основа може бути представлена у вигляді вербального формулювання завдання, а також у схемах, малюнках, фотографіях як його додаткових засобах. Прикладами комунікативних завдань є проектна робота, творчі завдання, що передбачають підготовку мультимедійних презентацій студентами. Метою використання комунікативних завдань у межах проблеми нашого дослідження є розкриття творчого потенціалу майбутніх філологів, демонстрація рівня їхньої мовленнєвої підготовки, сформованості професійних якостей, вміння оцінити власну діяльність і скорегувати її відповідно до ситуації та власних потреб. Проілюструємо зразками комунікативних завдань.

Prepare and make a presentation on the following topic «My beloved poet and his poetry» (10-15 slides) (*Підготуйте і проведіть презентацію на тему: «Мій улюблений поет і його поезія» (10-15 слайдів)*).

Prepare and make a presentation about a system of secondary education in the country of your choice (15-20 slides) (*Підготуйте і проведіть презентацію про систему середньої освіти країни на власний вибір (15-20 слайдів)*).

З огляду на вищенаведене, можна зробити висновок, що мультимедійні презентації як засіб фор-

мування професійної іншомовної компетентності майбутніх філологів лише тоді ефективні, якщо їхній зміст буде побудований на збалансованому та раціональному співвідношенні вищевказаних вправ і завдань, матеріал яких дібраний з урахуванням сформульованих вимог, що комплексно забезпечують досягнення майбутніми філологами цілей їхньої навчально-пізнавальної діяльності – формування усіх компонентів досліджуваного особистісного новоутворення.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у поглибленому вивченні умов, які забезпечують ефективну організацію професійної іншомовної підготовки майбутніх філологів з використанням мультимедійних навчальних презентацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібник] / І.М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология : учеб. для вузов ; изд-е второе, доп., испр. и перераб. / И.А. Зимняя. – М. : Логос, 2004. – 273 с.
3. Редько В.Г. Засоби формування комунікативної компетентності у змісті шкільних підручників з іноземних мов. Теорія і практика : монографія / Валерій Редько. – К. : Генеза, 2012. – 224 с.
4. Словник української мови : [у 11 т.]. – К. : Наукова думка, 1970. – Т. 4. – 1624 с.
5. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / [кол. авт.: С.Ю.Ніколаєва, М.І.Соловей (керівники), Ю.В.Головач та ін.]. – Київ. держ. лінгв. ун-т та ін., Британська Рада, Міністерство освіти і науки України. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 247 с.
6. Щукин А.Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: [учеб. пособие для препод. и студ.]. – 2-е изд., испр. и доп.. – М. : Филоматис, 2006. – 480 с.